

## АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО І ПРОЦЕС, ФІНАНСОВЕ ПРАВО, ІНФОРМАЦІЙНЕ ПРАВО

УДК 349.342.9(477)

*Р. О. Арсірій**здобувач Науково-дослідного інституту публічного права*

### ІНФОРМАЦІЙНО-ПРАВОВІ НОРМИ У СФЕРІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ АДМІНІСТРАТИВНИХ СУДІВ В УКРАЇНІ

**Актуальність дослідження.** Інформатизація на сьогоднішній день відіграє важливу роль у всіх сферах сучасного суспільного життя. Оскільки судова система не є виключенням з цього правила органи публічної влади прикладають багато зусиль, щоб автоматизувати та здійснити інформатизацію адміністративних судів України та судової влади загалом.

На даний час в Україні існує численна кількість нормативно-правових актів, що регулюють питання інформатизації судів, а головним державним органом який відповідає за реалізацію державної політики виступає Державна судова адміністрація України (ДСА).

Щоб детальніше розглянути дане питання, нам необхідно вивчити та проаналізувати норми права, що регулюють найбільш важливі суспільні відносини у сфері забезпечення діяльності адміністративних судів в Україні.

Тому, вивчення питання інформаційно-правових норм, які врегульовують найбільш важливі суспільні відносини у сфері забезпечення діяльності адміністративних судів в Україні є вкрай необхідним етапом становлення нашої держави та судової системи в цілому.

**Огляд останніх досліджень.** До проблеми інформаційно-правових норм, які врегульовують найбільш важливі суспільні відносини у сфері забезпечення діяльності адміністративних судів в Україні зверталися такі вчені, як: В. Авер'янов, А. Агапов, А. Анісімов, І. Арістова, Г. Атаманчук, О. Баранова, В. Басс, Ю. Батурін, І. Бачило, В. Брижко, Ю. Битяк, В. Гавловський, В. Галунько, М. Дамірчиєв, П. Дітєвський, В. Заросило, Р. Калюжний, В. Колпаков, В. Копилов, О. Кузьменко, А. Марущак, О. Марценюк, Р. Мельник, А. Нонко, А. Письменницький, О. Радишевська, С. Стеценко, В. Ткаченка, О. Тихомиров, В. Хахановський, В. Цимбалюк, М. Цьвок, Цуркан, М. Швець, Ю. Шемшученко, В. Шкарупа та ін. Проте вони не зосереджували свої наукові пошуки на проблемі інформаційно-правових норм у сфері забезпечення діяльності адміністративних судів в Україні.

**Метою статті** є розкриття юридичної природи інформаційно-правових норм, які врегульовують найбільш важливі суспільні відносини у сфері забезпечення діяльності адміністративних судів в Україні.

**Виклад основних положень.** В тлумачному словнику української мови, зазначено що норма – це звичайний, узаконений, загальноприйнятий, обов'язковий порядок, стан і т. ін.; зразок, правило поведінки людей у суспільстві. Норма права – це загальнообов'язкове правило поведінки людей, встановлене, санкціоноване і забезпечуване державою [1].

Відповідно до загальної теорії держави і права, норма права – це загальнообов'язкове правило поведінки, сформоване в суспільстві відповідно до визнаної в ньому справедливої міри свободи і рівності та формально визначене (встановлене чи санкціоноване) і забезпечене державою з метою регулювання, охорони та захисту суспільних відносин. Зазначимо, що природні права людини, якщо вони не закріплені у формах права (тобто формально не визначені), є також чинними правом і підлягають забезпеченню державою так само, як і інші норми права [2].

Відповідно до теорії права, інформаційне право – це комплексна галузь права, множина правових норм, що визначає суспільні відносини стосовно інформації, як суспільного ресурсу, функціонуванням інформаційних систем з метою забезпечення задоволення потреб, інтересів людини, громадянина, соціальних спільнот, суспільства, держави, міжнародного співтовариства [3].

Тобто норми права відіграють важливу роль для регулювання відносин у суспільстві. Інформаційно-правові норми, які врегульовують найбільш важливі суспільні відносини у сфері забезпечення діяльності адміністративних судів в Україні регулюють специфічну сферу суспільних відносин, які покликані здійснити технологізацію судової системи.

Отже, норма інформаційного права – це загальнообов'язкове правило поведінки, встановлене й санкціоноване державою що регулює відносини

у сфері інформації, як загальнодоступного ресурсу та процесу інформатизації, як засобу задоволення інформаційних потреб громадян та суспільства.

К. Чилінгарян вважає, що в сучасній Україні інформатизація стає важливою сферою економіки й визначальною сферою суспільного життя та одночасно – найважливішою функцією держави, чинником забезпечення її безпеки й суверенітету. Вона охоплює коло поточних і перспективних проблем – економічних, організаційних, соціальних, культурних й освітніх, діяльність усіх ланок соціального управління, кожної ланки господарювання [4].

Основним нормативно-правовим актом, у сфері інформатизації адміністративних судів є Концепція галузевої програми інформатизації (Програма) стратегічних завдань та їх подальша реалізація, яка сприяє підвищенню рівня інформатизації судів, ДСА, інших органів та установ судової системи та забезпечить умови для функціонування Єдиної судової інформаційної системи, створення якої було підтримано Радою суддів України в 2007 році [5].

Нормативно-правове забезпечення Програми покликане врегулювати відносини, які забезпечують впровадження процесів інформатизації в діяльність ДСА, судів, установ та організацій судової системи. На цей час розроблено нормативні акти, які визначають порядок використання засобів Інтернет, роботи з електронною поштою, користування персональним комп'ютером, використання комп'ютерних програм, розміщення і постійне оновлення інформації на Веб-порталі «Судова влада України». Разом з тим необхідно розробити нормативно-правові акти, що визначатимуть порядок роботи в умовах функціонування Єдиної судової інформаційної системи, а також на рівні технічних стандартів, формалізованого визначення потреб та опису бізнес-процесів, забезпечать оптимальне використання існуючого та нового обладнання. При розробці нормативно-правових актів обов'язковою умовою є урахування необхідності інтеграції апаратної та програмної частини системи та ефективна координація з користувачами системи та компаніями-постачальниками послуг щодо технічної підтримки. Потреби у апаратному обладнанні будуть визначатися з точки зору роботи існуючого обладнання в реальних умовах, оскільки здебільшого багато вимог не можуть бути визначені до початку роботи з програмним забезпеченням. Процес уніфікації програмного забезпечення започатковується через організацію обміну даними. Інтеграція систем, спрямована на формування єдиного інформаційного простору, повинна включати в себе створення універсальних інтерфейсів взаємодії між різними установами судової влади України. Через створення стандартів даних, встановлення вимог до апарат-

ного обладнання, його встановлення та налаштування значною мірою знизяться ризики втрати даних, доступності інформаційних ресурсів, повноти та актуальності накопиченої інформації [5].

Також слід зазначити, що зовнішнім виразом норм інформаційного права є джерела адміністративного права закони, постанови, положення. Досліджуючи тематику інформаційно-правових норм, які врегульовують найбільш важливі суспільні відносини у сфері забезпечення діяльності адміністративних судів в Україні, ми визначили що основні з них є такі: «Про інформацію», «Про захист інформації в автоматизованих системах», «Про Концепцію Національної програми інформатизації»; «Про Національну програму інформатизації»; «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства України на 2007–2015 роки»; «Про електронні документи та електронний документообіг»; «Про електронний цифровий підпис»; «Про Національну систему конфіденційного зв'язку»; Указ Президента України «Про першочергові завдання щодо впровадження новітніх інформаційних технологій» від 20 жовтня 2005, № 1497/2005. Постанови Кабінету Міністрів України: «Про затвердження переліку обов'язкових етапів робіт під час проектування, впровадження та експлуатації систем і засобів автоматизованої обробки та передачі даних» від 4 лютого 1998 р. № 121; «Про затвердження Положення про формування та виконання Національної програми інформатизації» від 31 серпня 1998 р. № 1.45; «Про затвердження Порядку формування та виконання регіональної програми і проекту інформатизації» від 12 квітня 2000 р. № 644; «Про затвердження Порядку формування та виконання галузевої програми і проекту інформатизації» від 18 грудня 2001 р. № 1702; «Про затвердження Порядку проведення експертизи Національної програми інформатизації та окремих її завдань (проектів)» від 25 липня 2002 р. № 1048; «Про затвердження Положення про Національний реєстр електронних інформаційних ресурсів» від 17 березня 2004 р. № 326; «Про затвердження Порядку акредитації центру сертифікації ключів» від 13 липня 2004 р. № 903; «Про затвердження Положення про центральний засвідчуваний орган» від 28 жовтня 2004 р. № 1451; «Про затвердження Порядку застосування електронного цифрового підпису органами державної влади, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами та організаціями державної форми власності» від 28 жовтня 2004 р. № 1452; «Про затвердження Порядку обов'язкової передачі документованої інформації» від 28 жовтня 2004 р. № 1454; розпорядження Кабінету Міністрів України «Про затвердження плану заходів з виконання завдань, передбачених Законом України «Про Основні засади розвитку інформаційного суспіль-

ства в Україні на 2007–2015 роки» від 15 серпня 2007 р. № 653-р тощо [5].

Відповідно до вищезазначеного, ми можемо стверджувати що Верховна Рада України та суб'єкти публічної адміністрації в процесі розпорядчої діяльності держава в деякій мірі забезпечила основу за допомогою законодавчих і підзаконних нормативно-правових актів для врегулювання найбільш важливих суспільних відносин у сфері забезпечення діяльності адміністративних судів в Україні.

Що стосується безпосередньо органів судової влади, то існує Програма інформатизації судів загальної юрисдикції, інших органів та установ судової системи на 2004–2006 роки, затверджена рішенням Ради суддів України від 2 квітня 2004 р. № 22. Відповідно до ст. 1 Програми її основна мета – забезпечення прозорості судового процесу, створення умов для ефективної діяльності судів, спрямованої на забезпечення належного захисту конституційних прав і свобод людини і громадянина, порушених або оспорюваних прав і охоронюваних законом інтересів підприємств та організацій. Основними завданнями Програми є: забезпечення надання громадянам своєчасної, достовірної та повної інформації про хід розгляду судових справ; – запровадження системи інформаційно-технічного забезпечення судового процесу; забезпечення виконання вимог процесуального законодавства щодо технічної фіксації судового процесу; створення належних організаційних, фінансових і матеріально-технічних умов для функціонування системи інформаційно-технічного забезпечення судового процесу [5].

Також слід зазначити, що відповідно до Положення про Державну судову адміністрацію України, яке затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 14 січня 2009 р. № 14 Державна судова адміністрація безпосередньо займається інформатизацією судової системи.

Це підтверджується п.4 даного Положення, відповідно до якого Державна судова адміністрація: організовує комп'ютеризацію судів для здійснення судочинства, діловодства, інформаційно-нормативного забезпечення судової діяльності та забезпечення функціонування автоматизованої системи документообігу в судах; забезпечує суди необхідними технічними засобами фіксування судового процесу в межах коштів, передбачених у Державному бюджеті України на фінансове забезпечення відповідних судів; забезпечує впровадження електронного суду; здійснює заходи щодо організації обміну електронними документами між судами та іншими державними органами та установами [6].

В. Куценко зазначив, що використання новітніх технологій інформатизації є провідним напрямком діяльності Державної судової адміністрації,

оскільки з розвитком суспільних відносин виникає гостра потреба своєчасного, ефективного та належного врегулювання нових правовідносин, у свою чергу технології кібернетики та інформатики є своєрідним допоміжним чинником у здійсненні такого регулювання. Державна судова адміністрація України здійснює цілеспрямований вплив відомчих ресурсів, що спрямовані на створення умов для задоволення інформаційних потреб представників судової влади, а також користувачів адміністративних послуг судочинства, які в сукупності становлять організаційно-технічний процес, спрямований на забезпечення права на справедливе й гуманне судочинство [7].

Таким чином, Державна судова адміністрація є основним органом публічної влади що регулює, відповідає та забезпечує процес інформатизації судів в Україні на основі реалізації інформаційно-правових норм.

Отже, інформаційно-правові норми, які врегульовують найбільш важливі суспільні відносини у сфері забезпечення діяльності адміністративних судів в Україні – це спеціальні загальнообов'язкові правила поведінки, які встановлені Верховною Радою України та суб'єктами публічної адміністрації в процесі розпорядчої діяльності, а також під час створення джерел права їх різними ієрархічними рівнями для врегулювання суспільних відносин у сфері забезпечення інформацією адміністративних судів, як загальнодоступного ресурсу та утворення процесу інформатизації, як засобу задоволення інформаційних потреб і сприяння організаційно-технічного процесу адміністративних судів в цілому.

### Література

1. Словник української мови: в 11 томах. Том 5. 1974. С. 442.
2. Скакун О. Теорія прав і держава: підручник. Київ: Алерта, 2011. 524 с.
3. Інформаційне право. Вільна енциклопедія Вікіпедія. 2017. URL: [https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%86%D0%BD%D1%84%D0%BE%D1%80%D0%BC%D0%B0%D1%86%D1%96%D0%B9%D0%BD%D0%B5\\_%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%BE](https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%86%D0%BD%D1%84%D0%BE%D1%80%D0%BC%D0%B0%D1%86%D1%96%D0%B9%D0%BD%D0%B5_%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%BE)
4. Чилінгарян К. Основні напрями інформатизації в Україні. MDGU-KID. 2010. URL: [http://mdgu-kid.at.ua/publ/osnovni\\_naprjami\\_informatizaciji\\_v\\_ukrajini/1-1-0-61](http://mdgu-kid.at.ua/publ/osnovni_naprjami_informatizaciji_v_ukrajini/1-1-0-61) (дата звернення: 26.07.2016)
5. Концепція галузевої програми інформатизації судів загальної юрисдикції, інших органів та установ судової системи. Судова влада України. Офіційний веб-сайт. 2017. URL: [https://kt.od.court.gov.ua/tu16/info\\_suddi/conzercia/](https://kt.od.court.gov.ua/tu16/info_suddi/conzercia/)
6. Про затвердження Положення про Державну судову адміністрацію України. Рішення Ради суддів України 22.10.2010 № 12 (у редакції рішення Ради суддів України 04.06.2015 № 50).
7. Куценко В. Адміністративно-правовий статус державної судової адміністрації України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Науково-дослідний інститут публічного права. Київ, 2010. 19 с.

8. Цьвок М. Інформаційно-правове забезпечення діяльності недержавних громадських організацій в Україні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Львів. 2016. 20 с.

#### Анотація

**Арсирій Р. О. Інформаційно-правові норми у сфері забезпечення діяльності адміністративних судів в Україні.** – Стаття.

В статті визначено, що інформаційно-правові норми, які врегульовують найбільш важливі суспільні відносини у сфері забезпечення діяльності адміністративних судів в Україні – це спеціальні загальнообов'язкові правила поведінки, які встановлені Верховною Радою України та суб'єктами публічної адміністрації в процесі розпорядчої діяльності, а також під час створення джерел права їх різними ієрархічними рівнями для врегулювання суспільних відносин у сфері забезпечення інформацією адміністративних судів, як загальнодоступного ресурсу та утворення процесу інформатизації, як засобу задоволення інформаційних потреб і сприяння організаційно-технічного процесу адміністративних судів в цілому.

*Ключові слова:* адміністративний суд, адміністрування, забезпечення, зміст, інформатизація, інформаційно-правові норми, публічна адміністрація.

#### Аннотация

**Арсирий Р. А. Информационно-правовые нормы в сфере обеспечения деятельности административных судов в Украине.** – Статья.

В статье определено, что информационно-правовые нормы, которые регулируют наиболее важные общественные отношения в сфере обеспечения деятельности административных судов в Украине – это специальные

общеобязательные правила поведения, установленные Верховной Радой Украины и субъектами публичной администрации в процессе распорядительной деятельности, а также при создании источников права их различными иерархическими уровнями для урегулирования общественных отношений в сфере обеспечения информацией административных судов, как общедоступного ресурса так и образования процесса информатизации, как средства удовлетворения информационных потребностей и содействия организационно-технического процесса административных судов в целом.

*Ключевые слова:* административный суд, администрирование, обеспечение, содержание, информатизация, информационно-правовые нормы, публичная администрация.

#### Summary

**Arsirii R. O. Information and legal norms in the field of ensuring the activities of administrative courts in Ukraine.** – Article.

The article defines that the information and legal norms governing the most important public relations in the sphere of administrative courts activity in Ukraine are the special mandatory rules of conduct established by the Verkhovna Rada of Ukraine and public administration entities in the process of administrative activity, and also when creating sources of law by their different hierarchical levels to regulate public relations in the field of providing information to administrative courts as a public resource and the formation of the information process as a means of meeting information needs and facilitating the organizational and technical process of administrative courts as a whole.

*Key words:* administrative court, administration, maintenance, content, informatization, information and legal norms, public administration.